WWF Suomi
Lintulahdenkatu 10
00500 HELSINKI

Puh (09) 7740 100
wwf.fi
panda.org

Eduskunnan suurelle valiokunnalle

24.5.2024

Viitteet: **E 9/2024, E 10/2024 ja E 28/2024**

Asia: **Lausunto valtioneuvoston selvityksistä komission tiedonantoihin teollisesta hiilenhallinnasta EU:ssa, EU:n vuoden 2040 ilmastotavoitteesta sekä etenemisestä kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä ja ilmastoriskien hallinnasta ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi**

WWF kiittää mahdollisuudesta lausua ja toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Viime vuonna maapallon keskilämpötila nousi jälleen uusiin ennätyslukemiin. Euroopassa todistettiin sään ääri-ilmiöitä ennennäkemättömissä mittasuhteissa. Huhtikuussa julkaistun, Euroopan ilmastopalvelu Copernicuksen ja Maailman ilmatieteen järjestö WMO:n raportin lista aiempien ennätyslukemien rikkoutumisesta on huomattavan pitkä, ulottuen vakavista tulvavahingoista kuivuuteen, maastopaloihin ja kuumuuden aiheuttamien kuolemien lisääntymiseen. European State of the Climate -raportti painottaakin jo pitkään tiedossa ollutta faktaa siitä, että ilmastotoimet on nostettava entistä vahvemmin poliittisen päätöksenteon kärkiaiheeksi.

E 9/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto teollisesta hiilenhallinnasta EU:ssa

Fossiilisten polttoaineiden, mukaan lukien turpeen käytöstä on luovuttava lähes kokonaan globaalilla tasolla muutamassa vuosikymmenessä, jotta Pariisin sopimuksen tavoitteisiin voidaan päästä. Etenkin sähkön ja lämmön tuotannossa teknologisesti kypsiä vaihtoehtoja on olemassa, mistä Suomi on hyvä esimerkki. On kuitenkin olemassa eräitä vaikeasti dekarbonisoitavia teollisuuden aloja, joissa tullaan tarvitsemaan fossiilisen hiilen talteenottoa ja varastointia.

Suomessa ja koko EU:ssa on perusteltua kiinnittää erityistä huomiota bioperäisen hiilen talteenottoon ja varastointiin. Biomassan käytön kestävyyteen liittyy kuitenkin huomattavia haasteita sekä Suomessa, EU:ssa että globaalilla tasolla. **Biomassan polttoa olisi vähennettävä**, ja siksi ei ole tarpeen varautua nykyisentasoisen biomassan käytön aiheuttaman biogeenisen hiilidioksidin talteenottoon teollisuuslaitoksissa (BECCS).

WWF arvioi, että teollisuuslaitosten piipunpäiden lisäksi hiilidioksidia on poistettava myös suoraan ilmakehästä (DACCS) Pariisin sopimuksen ilmastotavoitteisiin pääsemiseksi. DACCS-teknologiaan ja etenkin sen kustannustasoon liittyy vielä huomattavaa epävarmuutta, joten lyhyellä aikavälillä on painotettava muita toimia.

Perusmuistiossa (sivulla 4) todetaan aivan oikein, että “Hiilidioksidin talteenoton voimakas kehittäminen edellyttäisi merkittävää lisäystä EU:n energiantarpeeseen.” WWF:n mielestä **teollisen hiilenhallinnan vaatimaan energiankulutukseen ei ole Suomessa kiinnitetty riittävästi huomioita**, vaikka tunnistetaankin, että kaikella sähköntuotannolla on haitallisia luontovaikutuksia.

Pelkästään hiilidioksidin talteenottoon teollisuuden piipunpäistä kuluu suuruusluokkaa 1-2 MWh energiaa CO2-tonnia kohti. Hiilidioksidin talteenotto lisäisi siis huomattavasti Suomen kokonaisenergiankulutusta.

Edelleen hiilidioksidin käyttö teollisten valmistusprosessien raaka-aineena lisäisi energiankulutusta merkittävästi. Esimerkiksi synteettisten polttoaineiden valmistukseen käytetyn vedyn tuottaminen on hyvin energiaintensiivistä. WWF haluaa myös muistuttaa siitä, että ajoneuvojen polttomoottorista hiilidioksidia ei voi ottaa talteen, joten synteettisten polttoaineiden hiili päätyisi nopeasti takaisin ilmakehään.

Hiilidioksidin pysyvään geologiseen varastointikapasiteettiin liittyy vielä toistaiseksi merkittävää epävarmuutta. Nykytiedon valossa **Suomesta pitää viedä hiilidioksidia varastoitavaksi ulkomaille, mistä koituu elinkeinoelämälle kustannuksia**. Laajamittaiseen pysyvään varastointiin päästään Suomen lähialueilla aikaisintaan 2030-luvulla ja lopullinen kustannustaso on vielä hämärän peitossa.

Suomen hallituksen ilmastopolitiikka nojaa hyvin vahvasti teknisten nielujen käyttöönottoon**. Teknisten nielujen laajamittaisen hyödyntämisen aikatauluun ja kustannustasoon liittyy kuitenkin merkittävää epävarmuutta**. WWF näkee ilmeisenä riskinä, että liiallinen keskittyminen teknisiin nieluihin lykkäisi muita oleellisia ilmastotoimia, kuten päästöjen vähentämistä ja luonnollisten hiilinielujen vahvistamista. WWF kehottaakin hallitusta tarkastelemaan ilmastopolitiikan prioriteetteja tästä näkökulmasta.

WWF pitää tärkeänä täsmentää mihin erilaiset hiilen talteenoton, käytön ja varastoinnin ratkaisut sijoittuvat EU:n ilmastosäädöskehikossa. Fossiilisen hiilen talteenotto teollisista prosesseista, jotka kuuluvat yleiseen päästökauppaan (ETS1), on eri asia kuin maankäyttösektorin tilinpitoon kuuluvan biomassan käytöstä aiheutuvien biogeenisten päästöjen talteenotto.

E 10/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Komission tiedonanto - EU:n vuoden 2040 ilmastotavoite sekä eteneminen kohti ilmastoneutraaliutta vuoteen 2050 mennessä

WWF katsoo, että globaalia oikeudenmukaisuuden näkökulmaa ei ole huomioitu riittävästi komission tiedonannon valmistelussa. Pariisin ilmastosopimuksen tavoitteisiin pääsemiseksi tulee saavuttaa ilmastoneutraalius (net zero) vuoteen 2050 mennessä. WWF huomauttaa, että nettonolla viittaa kaikkien maailman maiden yhteisvaikutukseen ilmakehään. Komission ehdotus tarkoittaisi käytännössä sitä, että EU:n oikeudenmukainen osuus 1.5 asteen globaalista hiilibudjetista ylittyisi.

Verrattaessa EU:ta muihin Pariisin sopimuksen osapuoliin voidaan todeta, että EU:lla on sekä iso historiallinen vastuu tähän asti toteutuneesta ilmaston lämpenemisestä että suhteellisesti erittäin hyvät edellytykset toteuttaa reilu puhdas siirtymä. Tästä on vedettävissä poliittinen johtopäätös, että **EU:n oikeudenmukainen osuus globaalista ilmastonmuutoksen hillinnästä olisi tähtääminen ilmastoneutraaliuuteen jo vuoteen 2040 mennessä**. Tämä, komission esitystä tiukempi tavoite voisi hyvin merkittävällä tavalla vauhdittaa globaaleja neuvotteluja Pariisin sopimuksen toimeenpanosta.

WWF pitää perusteltuna päästövähennysten painottamista Suomen kannassa, mutta korostaa samalla, että **nielujakin on vahvistettava hyvin merkittävästi Suomen kansallisen hiili-neutraalisuuden saavuttamiseksi vuoteen 2035 mennessä. Sama koskee EU:n nettopäästö-tavoitetta vuodelle 2040**. Pitemmällä aikavälillä, jolloin ilmakehän hiilidioksidipitoisuutta on vähennettävä, nielujen merkitys korostuu entisestään.

WWF pitää hyvin valitettavana, että Suomen hallitus pyrkii vesittämään EU:n energia-tehokkuutta korostavaa linjausta. **WWF muistuttaa, että kaikella sähköntuotannolla on haitallisia luontovaikutuksia, ja siksi energian kokonaiskulutuksen vähentäminen on hyvin keskeisessä asemassa**.

EU:n niin sanotun ilmasto- ja energia-arkkitehtuurin kehittäminen on tärkeä osa komission tiedonantoa. **WWF pitää hyvin valitettavana, että Suomi edelleen painottaa säädöskehikon joustoelementtejä**, vaikka ne ovat kansallisella tasolla osoittautuneet hyvin ongelmallisiksi. WWF:n mielestä erityisesti päästökauppasektorin ja maankäyttösektorin välistä palomuuria ei tule purkaa. Esimerkiksi maankäyttösektorin kasvihuonekaasutilinpitoon kuuluvaa biomassaa polttavia laitoksia ei tule sekoittaa päästökauppasektorin laitoksiin, ellei samalla johdonmukaisesti koko IPCC:n ohjeistuksiin perustuvaa kasvihuonekaasutilastointia uudisteta. Taakanjakosektorin fossiilisia päästövähennyksiä ei myöskään tule korvata maankäyttösektorin lyhytaikaisilla nieluilla. Ilmastopolitiikan ennakoitavuuden ja läpinäkyvyyden parantamiseksi sektorien välisiä joustoja tulisi kokonaisuudessaan minimoida.

Yksittäisenä hallinnollisena muutoksena uuden AFOLU-kokonaisuuden muodostaminen ei WWF:n mielestä toisi merkittävää parannusta vakiintuneisiin käytäntöihin. Sen sijaan uudistus voisi vaikeuttaa maataloussektorin päästövähennysten tehokasta ohjausta. Sääntelyn arkkitehtuurin muutos myös vaikeuttaisi pitkäksi aikaa ilmastopolitiikan tulosten arvioinnin, hämärtäen nielujen ja päästöjen rajaa.

E 28/2024 vp Valtioneuvoston selvitys: Ilmastoriskien hallinta ihmisten ja hyvinvoinnin suojelemiseksi

WWF pitää tervetulleena sitä, että Euroopan Unioni kiinnittää entistä enemmän huomiota ilmastonmuutoksen haitallisiin vaikutuksiin Euroopassa ja siitä nousevaan sopeutumistarpeeseen. Samalla on kuitenkin pidettävä mielessä, että ilmastonmuutokseen sopeutumisen haasteet ovat monissa muissa maissa moninkertaiset ja siihen käytettävät resurssit hyvin vaatimattomat. **EU:n tulee jatkossakin kantaa vastuuta sopeutumisen edistämisestä mukaan lukien sen rahoittamisesta maailmanlaajuisesti**.

Komission tiedonannossa korostetaan ilmastonmuutoksen merkittäviä negatiivisia vaikutuksia talouteen sekä luonnon ja ihmisten hyvinvointiin. Varovaisen arvion mukaan ilmastovaikutusten paheneminen voi pienentää EU:n BKT:tä noin seitsemän prosenttia vuosisadan loppuun mennessä. Tämä näkökulma on syytä huomioida muun muassa Suomen valtiontalouden tasapainottamiseen pyrkivissä päätöksissä.

WWF yhtyy komission arvioon siitä, että tehokasta ilmastoriskejä koskevaa päätöksentekoa jarruttavat sekä yksityisellä että julkisella sektorilla merkittävä osaamisvaje, työvoimapula ja tiedonpuute, jota ilmastoon liittyvä disinformaatio pahentaa. Jotta ilmastoriskejä voidaan hallita

tuloksellisesti ja olemassa olevia tietoja ja varhaisvaroitusjärjestelmiä hyödyntää paremmin, on helpotettava niiden ja asiaankuuluvien tiedonhankintavälineiden saatavuutta sekä parannettava valmiuksia.

WWF yhtyy myös komission arvioon siitä, että ilmastoriskien tehokas hallinta edellyttää sitä, että EU:n ja kansallisen tason julkinen varainkäyttö, sosiaaliset investoinnit mukaan lukien, ja yksityisten investointien kannustimet olisi suunniteltava siten, että ilmastoon liittyvien häiriöiden ja vahinkojen ehkäiseminen olisi taloudellisesti paras vaihtoehto. **WWF kehottaa erityisesti valtiovarainministeriötä jatkamaan työtään valtiobudjetin ilmastovaikuttavuuden parantamiseksi ja panostamaan kansainväliseen yhteistyöhön muun muassa valtiovarainministerien ilmastokoalition piirissä.**

Suomen voimassa oleva kansallinen ilmastonmuutokseen sopeutumisen suunnitelma (KISS2030) on WWF: mielestä monelta osin ansiokas, vaikka toimeenpanoon liittyykin useita kysymysmerkkejä. **Ohjelman suurimmat puutteet liittyvät maatalouteen ja metsätalouteen**, joita myös komission tiedonannossa nostetaan vahvasti esiin. WWF haluaa muistuttaa, että ilmastonmuutos uhkaa jo tällä vuosisadalla talousmetsien hyvinvointia, mikäli Suomen metsänhoitoon ei tehdä merkittävä muutoksia. Vastaavalla tavalla nykyiset yleiset maanviljelykäytännöt eivät varmista meidän ruokaturvaamme kasvavien ilmastoriskien tulevaisuuden maailmassa. Liian vähän huomiota on tähän asti kiinnitetty ilmastonmuutoksen vaikutuksiin luontaisesti uudistuviin kalakantoihin ja sitä kautta kalastukseen ja ruokaturvaan. WWF korostaa **luontopohjaisten ratkaisujen** merkitystä sekä EU:n sisällä että globaalisti. Yhteiskunnan kannattaa panostaa sopeutumistoimiin, joissa yhdistyvät ilmaston, luonnon monimuotoisuuden sekä paikallisten asukkaiden edut ja intressit.

Hyviä esimerkkejä luontopohjaisista ratkaisuista, joista Suomessa on korkean tason osaamista, ovat vesienhallinta kosteikkojen avulla, jatkuvapeitteinen metsänhoito talousmetsissä, kosteikkoviljely sekä maaperän orgaanisen aineksen merkitystä korostava regeneratiivinen ja luonnonmukainen viljely.

WWF haluaa myös muistuttaa ilmastonmuutoksen vakavasta uhasta luonnon monimuotoisuudelle. Nykyinen **luonnonsuojelualueiden verkosto** on hyvin haavoittuvainen, ja sitä tulisikin merkittävästi vahvistaa painottaen **toimivia ekologisia käytäviä**.

Maailman Luonnon Säätiö, World Wide Fund For Nature,
Suomen rahasto sr (WWF Suomi)

Jari Luukkonen
pääsihteeri
jari.luukonen@wwf.fi, puh. 040 5850020

Bernt Nordman
ilmasto-ohjelma, ohjelmajohtaja
bernt.nordman@wwf.fi, puh. 050 5250348